

יחיד", והוא, בעת שהיה המשכן בגלגל ובנוב וגבעון.

ושנינו שם במשנה: מה בין במת יחיד לבמת ציבור? והמשנה שם מונה כמה הלכות בעבודות הקרבנות שאין חייבים בהם בבמת יחיד.

כגון: שחיטת קדשי קדשים בצפון, שהשוחט קרבן עולה בבמת יחיד, אינו צריך לשוחטה על ירך המזבח צפונה, ומותר לשוחטה בדרום, או באיזה צד שהוא.

ואמר שם רבי אלעזר, שעולה שהוקדשה, בשעת היתר במת יחיד, להקריבה בבמת יחיד, והכניסה לפנים לתוך הקלעים של במת ציבור, קלטו אותה מחיצות במת ציבור, וחלים עליה כל הלכות במת ציבור המנויים שם, כאילו הוקדשה מתחילה להיקרב על גבי המזבח, על אף שמתחילה הוקדשה להקריבה בבמת יחיד.

הילכך, חייב לשוחטה בצפון המזבח, כשאר קדשי קדשים בבמת ציבור, ואם שחטה בדרום, פסולה.

ובעי רבי אלעזר⁽⁶⁰⁾: עולת במת יחיד שהכניסה לפנים, ועתה דינה להישחט בצפון, ששחטה בדרום⁽⁶¹⁾ שנפסלה,

בדיעבד אם עלתה, מהו שתרה, האם

הגמרא⁽⁵⁹⁾ מבארת, שהלכה זו שנחלקו בה רבה ורב יוסף בקדשי קדשים שנשחטו בדרום, אם עלו האם ירדו, שלדעת רבה, ירדו, ולדעת רב יוסף, לא ירדו, היה פשוט לו לרבי אלעזר, ולא הסתפק בדבר.

אלא, שהגמרא מסתפקת איזו דעה היה ברור לו, האם כרבה או כרב יוסף, וכמו שיבואר.

דאמר רבי אלעזר: עולת במת יחיד שהכניסה לפנים, לבמת ציבור,

קלטוה מחיצות לכל דבר. ב-ג

"במת יחיד", היא במה שהיחיד עושה לו בראש גגו ומקריב עליה קרבנות לה'. במה זו, האסורה אחרי שנבנה בית המקדש על ידי שלמה המלך, היתה מותרת בתקופות מסוימות, כמו שמבואר בפרק אחרון של מסכת זבחים.

"במת ציבור", היא האוהל מועד, ה"משכן" שהקים משה במדבר, אשר הוקם בארץ ישראל אחרי כניסת בני ישראל לארץ ישראל, וחזר ופורק וחזר ונבנה, וגלה ממקום למקום.

דרשו חכמים, שם במסכת זבחים, שהיו זמנים שבעת שהוקם המשכן, והיא "במת ציבור", שנאסרו "במות היחיד", והיו זמנים שעל אף שהוקם המשכן, הותרו "במות

60. יש כאן כמה שינויי גירסאות, עיין בפנים הגמרא.

61. כן פירשו התוס'. וחולקים על מה שפירש רש"י שם, שמדובר ששחטן בבת יחיד, ואחרי השחיטה הכניסה בפנים. והתוס' מדייקים מדברי

59. בגמרא זבחים [ק"ט ב כ א] איתא לסוגיא זו בנוסח אחר, ובשמות אמוראים אחרים. וקשה מאוד להתאימה לסוגיא כאן.

מרש"י ותוס' שם וכאן, משמע שהיא סוגיא אחת, עם שינויים, כדרכה של הגמרא. ועיין שם בקרן אורה, המאריך מאוד בזה.

כרבה, וירדו, **אי כרב יוסף**, ולא ירדו. כי אפשר לפרש ספיקו של רבי אלעזר, בשני הצדדים, בין אם הוא סובר כרבה, ובין אם הוא סובר כרב יוסף.

כי **חדא מנו חדא קמיבעיא ליה**, אחרי שהיה פשוט לו דין קדשי קדשים שנשחטו בדרום ועלו, הסתפק בעולת במת יחיד,

והגמרא מבארת את ספיקו: האם נאמר שהכריע הכרעה ברורה שאם עלו ירדו, כדעת רבה,

יתכן לומר: **עד כאן לא קאמר רבה התם, שאם עלו ירדו, אלא** (63) משום שמחיצה כתיקנה פסלה, כלומר, כשנדר להקריב העולה, נדר להקריבה בבמת ציבור, והקדשתה להקריבה בבמת הציבור היתה כתיקנה, לפיכך, אם שינה את מקומה ושחטה בדרום, פסלה, מה שאין כן בנדר עולת במת יחיד, שהמחיצה לא היתה

יורידה מעל המזבח? וצדדי הספק יבוארו לקמן.

והגמרא מדייקת: **מדקא מיבעיא ליה לחדא** (62), מכך שרבי אלעזר היה מסופק רק בעולת במת יחיד, שמתחילה בעת הקדשתה לא היה דינה להישחט בצפון, **מכלל**, מכללות הדברים משמע, **דאידיך**, שבעולה שהוקדשה מתחילה להקריבה בפנים בבמת ציבור, דהיינו סתם קדשי קדשים שנחלקו בהם רבה ורב יוסף, **פשיטא ליה**, היה פשוט לו הדין.

כי אם לא היתה לו הכרעה ברורה, בדין עולת במת ציבור, אם כן, מקודם היה צריך להסתפק, מה הדין בעולת במת ציבור. אלא, מוכרח, שהיה לו הכרעה ברורה.

ועתה שהוכח שלרבי אלעזר היה פשוט דין קדשי קדשים שנשחטו בדרום ונפסלו ועלו, מסתפקת הגמרא, מה היתה הכרעתו, **אי**

איבעית רבי זירא לגבי יצאה לחוץ. האם לכך התכוון הפירוש המיוחס לרש"י, כדי להתאים שתי הסוגיות?

שם פירש רש"י את איבעית רבי זירא, שיצאה לחוץ והחזירה, האם קלטה מחיצות ליחול עליה כל דיני במות ציבור. ובצאן קדשים גורס כאן בגמרתנו "בעי רבי זירא", האם רוצה לומר שזו אותה איבעיא? ולדבריו, האם נגרוס גם בכל הסוגיא שהאיבעיא היא של רבי זירא? ולמה אמרה הגמרא "פשיטא ליה לרבי אלעזר"?

62. אולי צריך לגרוס להדא.

63. גירסת שיטה מקובצת.

רבי אלעזר "קלטוה מחיצות לכל דבר", שמדובר לפני השחיטה, וקלטוה מחיצות גם לחיוב שחיטת צפון.

הקין אורה סובר, שפשוט שמדובר ששחטן בפנים בדרום, כיון שהגמרא מדמה בעית רבי אלעזר למחלוקת רבה ורב יוסף, שלדעת התוס' נחלקו רק בנשחטו בדרום. ועיין בשפת אמת.

ובפירוש המיוחס לרש"י מבאר דברי רבי אלעזר שקלטוה מחיצות גם ליפסל אם יצאה חוץ לקלעים. וכן איבעית רבי אלעזר ביציאה לחוץ לעזרה ועלו, האם תרד או לא.

והקשו החק נתן והרש"ש, הלא ביציאה לחוץ לעזרה ונכנסו ועלו למזבח סובר רבי שמעון במפורש [זבחים פד] שאם עלתה לא תרד. ועיין שם במסכת זבחים שהגמרא מביאה

ומסקינן: תיקון!

כל קדשי קדשים, יש בהן מעילה משעת הקדשתן עד שיהיה להם היתר לכהנים על ידי זריקה, שאז הותר הבשר לכהנים והאימורים למזבח⁽⁶⁵⁾.

קדשים קלים, אין להם מעילה עד שעת זריקה, שאז מועלים באימוריהן בלבד.

ומבואר עוד, שכל הקדשים שנשחטו, או שנעשו אחת מהעבודות במחשבת חוץ לזמנו או במחשבת חוץ למקומו, הקרבן פסול. והוא הנקרא "פיגול", והאוכלם חייב מלקות, והאוכל פיגול של מחשבת חוץ לזמנו, חייב כרת.

"ובלבד שיקרב המתיר כמצותו". דהיינו, שיזרוק את הדם באותה מחשבת פגול, או בשתיקה, דהיינו בלי מחשבה. אבל, אם שחט במחשבת חוץ לזמנו וזרק במחשבת חוץ למקומו, או במחשבת שלא לשמה, בקרבנות ה"פסולים שלא לשמה" יצא הבשר מאיסור פיגול של חוץ לזמנו, והאוכלו אינו חייב כרת.

נמצא, שהזריקה, היא ה"קובעת" את איסור

בתיקנה, כלומר, מתחילה לא נדר להקריב אותה בבמת ציבור, ובשעת נדרה, נדר להקריבה בבמת יחיד, ובשעת הנדר לא חל עליה חיוב שחיטה בצפון, יש צד לומר שלא פסלה, אפילו אם קלטה מחיצות ונפסלה בשחיטת דרום, מכל מקום, חיובה להישחט בצפון קל יותר, ויתכן שאפילו רבה יודה שאם עלתה לא תרד.

או שנאמר, שאין חילוק, וגם באופן זה, תרד.

ועתה מבארת הגמרא ספיקו של רבי אלעזר, אם נאמר שהיתה לו הכרעה ברורה שקדשי קדשים שנשחטו בעזרה ועלו, לא ירדו, כדעת רב יוסף:

או דילמא, יתכן לומר, אפילו לרב יוסף דאמר: אם עלו לא ירדו⁽⁶⁴⁾, הסתפק רבי אלעזר, כי יש לחלק, שבהקדישה להקריבה על המזבח בבמת ציבור, ומחיצה בתיקנה, שקדושת המזבח גדולה כל כך וקולטת, קלטה אפילו פסולין, הילכך: אם עלו לא ירדו, אבל כאשר הקדישה לבמת יחיד ומחיצה שלא בתיקנה, ומתחילה לא היתה מוקדשת לקדושת מזבח, יש לומר שלא קלטה המזבח, לקרבן זה שנפסל. או שנאמר, שאין חילוק, וגם באופן זה, לא תרד.

64. כן צריך לגרוס, עיין תוס'.

65. ביאור הטעם שקדשי קדשים יוצאים מידי מעילה בזריקת הדם.

[נתבאר כאן מפני השייכות לדברי רב גידל, ויבואר עוד בעזה"י בהמשך המסכת].

בפרק חטאת העוף, בכל הפרק, מבואר שכל הקדשים, בין קדשי קדשים בין קדשים קלים,

מנחות, נסכים, עצי הקדש, דשן ושאר הדברים המוקדשין, פוקעת קדושתן לענין דין מעילה בגמר מצותן, דבר דבר וגמרו. מפני "שאיין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלין בו".

מדברי כמה ראשונים [עיין תוס' י א ד"ה הכל, פירוש רבינו הלל על התורת כהנים ויקרא חובה יא, תוס' רבינו פרץ פסחים ט"ז ב] מבואר, שהוא הדין והוא הטעם למה שזריקת

פיגול, ולפניה, הפיגול "מיתלא תלוי", והוא בספק האם אכן ייגמרו העבודות במחשבת חוץ לזמנו.

הלכה זו נלמדה במסכת זבחים [כח ב] ממה שנאמר בפרשת פיגול "לא ירצה", ודרשינן: כהרצאת כשר כן הרצאת פסול. כלומר, "זריקת הדם", שהיא ה"מרצה" בכל הקרבנות הכשרים, אינה "מרצה" בקרבן פגול. ומכאן, שהיא הקובעת את הפיגול.

ומאחר שזריקה זו מועילה ל"קבוע" את הפיגול, אף אחרי שהקרבן נשחט במחשבת פגול, מוכח שהזריקה אינה כשפיכת מים בעלמא⁽⁶⁶⁾, אלא יש עליה "חשיבות" של

זריקה.

והיות והזריקה יש עליה "שם" זריקה, וחשיבות של זריקה, עלה על הדעת לומר, שכמו כן, תועיל להוציא את הפיגול מידי מעילה, הואיל ועשה מעשה זריקה, [המפעילה דינים על הקרבן]. וכן תועיל להביא קדשים קלים לידי מעילה,

ובא רב גידל אמר רב, להוציא מסברא זו, כמו שיבואר.

אמר רב גידל אמר רב: זריקת פיגול, אם שחט בחשבת פיגול, ואחר כך זרק סתם, וזריקה זו קובעת את הפיגול, אינו מוציא

דמים בקרבן כשר מוציאה מידי מעילה. כיון שהזריקה היא גמר עבודותיה המכשירה את הבשר לאכילה, הרי נעשית מצוותן, הילכך אין מועלין בו.

וכתב המקדש דוד [סימן ז ס"ק ה] שטעם זה אתי שפיר רק לדברי רב גידל, שהרי משום כך סובר רב גידל שמאחר שהזריקה היתה בפיגול, אינה מוציאה מידי מעילה, כיון שזריקת פיגול ודאי אינה גומרת מצוותו.

אבל לאמוראים החולקים על רב גידל, וסוברים שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, בודאי שאינם יכולים לסבור כן,

ומוכרח לומר, שהם סוברים שהוא דין מיוחד [עיין תוס' ד ב ד"ה לא, ו ב ד"ה שלא] וגזירת הכתוב, שהזריקה מתרת הבשר לאכילה ומוציאה מידי מעילה,

ולפיכך, סוברים, שאף במקום שהזריקה לא הועילה ולא התירה את הבשר לאכילה ולא את האימורים להקטרה, כגון זריקת פגול, מכל מקום, כיון דשם זריקה עליו, ויש עליה שם הרצאה, לכן יצא מידי מעילה.

ולקמן [בדף ח] יבואר בעזה"י דעת הגר"ח בחידושו על הש"ס [סטנסיל], שמבאר את הדברים בהגדרה אחרת. והיא: יש לחלק בין הקרבן לבין הבשר. כלומר, כל קרבן נקרא "קדשי ה'" מעצם עמידתו לצורך הקרבה, ועליו הטילה התורה איסור מעילה כל זמן היותו "קדשי ה'". והזריקה היא גמר תקופת היותו קרבן ה'. כלומר, לא שפעולת הזריקה מוציאתו מידי מעילה, אלא שבאמצעות הזריקה נגמרו עבודותיו, ואינו מקדשי ה'. ואף כאשר הזריקה לא פעלה שום פעולת היתר בבשר ובאימורים [ועיין שם הדוגמאות לכך, ויבואר שם בעזה"י], מכל מקום, יצא מידי מעילה, הואיל ואין שום צורך שהזריקה תפעול בהיתר הבשר, אלא, שהזריקה יסיים את עבודות הקרבן, כנ"ל. [הגר"ח אינו מתייחס לדברי רב גידל והחולקים עליו, אלא מבאר את יסוד הטעם שזריקה מוציאה מידי מעילה בקדשי קדשים]. ועיין בהערה 111.

66. עיין רש"י זבחים מב ב.

[אינה מוציאה] מידי מעילה בקדשי קדשים⁽⁶⁷⁾, כדי שייקרא שהקרבן ניתן לכהנים. וכן אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים⁽⁶⁸⁾.

מפני שהזריקה אינה יכולה לעשות שני

דברים גם לקבוע פיגול, וגם להוציא קדשי קדשים מידי מעילה ולהביא קדשים קלים לידי מעילה⁽⁶⁹⁾.

יתיב, ישב, אביי, וקאמר לה להא שמעתא, ואמר שמועה זו של רב גידל.

67. השפת אמת מקשה מדברי רב גידל על שיטת הרמב"ם.

הרמב"ם סובר [עיין הערה 42] שכל הפסולין שנשנו במשנתנו שיש בהן מעילה, מעילתן היא רק מדרבנן.

והנה, כאשר חכמים גזרין איסור, טעמם הוא משום הרחקה, ולענייננו, שאם יותר ליהנות מקרבנות פסולים, יבואו להחליף ולהינות מקרבנות כשרים, ויעברו על איסור מעילה.

ועתה, הרי רב גידל מדבר בלאחר זריקה, ואם כן, מה ראו על ככה לגזור, הרי בקרבנות קדשי קדשים כשרים אחרי זריקתם יצאו מידי מעילה, ולמה אסרו ליהנות מקרבן שדמה נזרק בפיגול? ומה בכך אם יחליף ויהנה מקרבן כשר? ובשלמא אם נאמר שפסול זה הוא מדאורייתא, הואיל ולא הותר לכהנים, ניחא,

אך אם הוא גזירה מדרבנן, קשה למה גזרו?

68. בפירוש המיוחס לרש"י ובפירוש רבינו גרשום ורבינו אליקים מובא בשיטה מקובצת, מפרשים [ראה בדבריהם בהמשך ד"ה א"ל בזריקה], שרב גידל מדבר במי שפיגל בשחיטה ובזריקה, וכיון שהוא פיגול גמור, לכן אינה מוציאה מידי מעילה, אבל אם פיגל בשחיטה בלבד אינו פיגול גמור, והזריקה מוציאתו מידי מעילה. [ולפי פירוש זה יתורץ הקושיא בהערה הבאה].

אבל האחרונים, עיין קרן אורה, תמהים מאוד על פירוש זה, כי מבואר בהרבה משניות במסכת זכחים, שאף מי שפיגל בשחיטה בלבד, הריהו פיגול גמור [אלא שיכול "לקלקל" את

הפיגול במחשבת חוץ למקומו או שלא לשמה]. ולדוגמה: בזכחים כט.

ועוד מקשה הצאן קדשים, אם כן, למה הביא רב פפא ממרחק לחמו, ממשנה לגבי לחמי תודה, הרי היה יכול להקשות כן ממשנתנו שנאמר בה: שחטה חוץ לזמנה וכולי.

69. התוס' כתבו "דתרתי לא עבדי". ולכאורה כוונתם, ששני דברים אלו סותרים זה את זה, כלומר, אותה הזריקה המביאה לידי פיגול והפוסלת ומרחקת את הקרבן מקדושתו, אינה יכולה לקרב אותו להיות קרבן שהגיע ליעודו הניתר לכהנים ופקע ממנו איסור מעילה. והנה, לקמן בהמשך הסוגיא מקשים האמוראים על רב גידל מברייתות. ומשמעות הסוגיא משמע שאינם רק מקשים, אלא חולקים עליו. וכן מבואר בתוס' כמה פעמים בסוגיא. ועיין תוס' מנחות [מז ב ד"ה ולאן].

וצריך לומר, שהחולקים על רב גידל, סוברים, כיון שהזריקה פועלת לקבוע את הפיגול, יש עליה "כח" ו"חשיבות" של זריקה גם לענין מעילה. ובהמשך הסוגיא יבואר. ועיין בהערה 104, 107.

אבל, עדיין קשה, פשיטא! מה משמענו רב גידל? הלא משנה מפורשת היא במשנתנו בדברי רבי יהושע "ואיזו היא שלא היה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה". ועוד קשה, איך חולקים עליו שאר האמוראים?

קושיא זו הקשה החפץ חיים בספרו ליקוטי הלכות. ותירץ, מהמשנה אין הכרח לדינו של רב

איתביה רב פפא לאבוי, רב פפא מביא משנה ששנתה לענין לחמי תודה, להקשות על רב גידל (70).

המביא קרבן תודה מביא עמה ארבעים לחמים, עשרה מהם חלות לחם חמץ, עשר חלות מצות, עשרה ריקי מצות ועשר חלות מורבכות. והבעלים נותנים לכהן לחם אחד

מכל מין לאכילת כהנים, והשאר נאכל לבעלים בקדושת קדשים קלים.

דרשו חכמים [מנחות עח ב] ממה שנאמר [ויקרא ז] "יקריב קרבנו על זבח", מלמד, שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח. כלומר (71): לחמי תודה משהוקדשו בפה, קדשו קדושת דמים, ונאסרים באכילה

גידל, ואפשר לפרש, שהמשנה מדברת לפני הזריקה, ובאה להשיענו שלא נאמר שכמי שחנקו וכקדשים שמתו היוצאים מידי מעילה, לכן משמיענו המשנה שעדיין יש עליו דין מעילה, ואינו כמי שחנקו [כמבואר לעיל ב א], אבל, אין הכי נמי, אחרי שזרק את הדם, עדיין אפשר לומר שהזריקה מוציאתו מידי מעילה. לפיכך, מחדש רב גידל שאינו כן, והזריקה אינה מוציאה מידי מעילה. ושאר האמוראים חולקים עליו, כנ"ל.

ודבריו צריכים עיון כי לפי המבואר לעיל [הערה 20], סוברים התוס', שרבי יהושע במשנתנו בא לומר ולחדש שזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, והוא, בעצם, דינו של רב גידל, ורבי יהושע אמר את "כללו" דוקא אחרי הזריקה, ושם מובא בשם הצאן קדשים שמדברי רבי יהושע מוכרח שמדובר אחרי הזריקה. ואי אפשר לומר כדברי הלקוטי הלכות.

והדרא קושיא לדוכתא, מה משמיענו רב גידל, ואיך חולקים עליו שאר האמוראים? והאמת, שהתוס' בסוף הסוגיא הבאה [ו א ד"ה תא שמע] מתרצים קושיא זו בשם השר מקוצי, דאכן, רבי יהושע ודאי סובר כרב גידל, ולדבריו לא חידש רב גידל כלום [ועיין שם בהערה 153],

אלא שרבי שמעון בכרייתא [שם] חולק על רב יהושע. ושם מבארים התוס' שבהא גופא נחלקו האמוראים בסוגיתנו, שלדעת רב גידל

סובר רבי שמעון כרבי יהושע, ולדעת שאר האמוראים חולק רבי שמעון על רבי יהושע, וסובר שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה. ושם יבואר באריכות. ועיין לעיל [הערה 20] שגם דברי התנא קמא של משנתנו אפשר לפרש שמדובר לפני הזריקה.

70. עיין בהערה 107 בשם הברכת הזבח והצאן קדשים, הסוברים, שרב גידל מדבר דוקא באופן שפיגול בשחיטה ולא פיגול בזריקה, ועל כך חולקים עליו שאר האמוראים בהמשך הסוגיא, מפני שעתה בזריקה אינו מפגל. אבל אם מפגל רק בזריקה, ועד הזריקה לא פיגול, לא נחלקו שאר האמוראים, וכולי עלמא סוברים שהזריקה אינה מוציאה מידי פיגול. מפני שעתה בשעת הזריקה הוא מפגל, לא יכולה הזריקה הפגולה להוציא מידי מעילה.

ומדויק לשון התוס' [ד"ה אמר]: אם שחט בפיגול ואחר כך זרק סתם.

אבל הקרן אורה אינו מחלק בכך, וסובר שבכל אופן נחלקו על רב גידל.

ולדבריו, הטעם שהתוס' כתבו כן, הוא, משום שקושית רב פפא בהמשך הסוגיא היא מהמשנה במסכת מנחות, ושם מדובר באופן ששחט [קמץ] בפיגול וזרק [הקטיר הקומץ] סתם.

71. רש"י פסחים סג ב.

הילכך, ממשיכה המשנה: **שחטה**, את התודה, **עד שלא קרמו פניה בתנור**, ואפילו קרמו כולן חוץ לחם **אחת מהן**, לא קדש **הלחם**, בקדושת הגוף, אף אותם הלחמים שקרמו פניהם.

אבל אם **שחטה**, במחשבת חוץ לזמנה או⁽⁷⁵⁾ חוץ למקומה, קדש **הלחם**, והוא לחם קודש פסול.

ומוכיח רב פפא: **אלמא**, מוכח מכך, שכשם שקדש הלחם בקדושת הגוף, למרות שהוא פיגול ונפסל הקרבן, כמו כן זריקת **פיגול**, מיייתי לה, יש לה כח, להביא לידי מעילה. דהיינו, שאם נאמר שזריקת פיגול אינה נחשבת לזריקה המביאה לידי קדושה, וכשפיכת מים בעלמא, אם כן, למה מביאה את הלחם ליקדש קדושת הגוף⁽⁷⁶⁾. וקשה על

ובהנאה. אבל עדיין לא קדשו קדושת הגוף. ואם נטמאו ייפדו ויוצאין לחולין. ואילו שחיטת הזבח מקדשתן בקדושת הגוף [קדושת קרבן] ונפסלים בכל דיני פסולי המוקדשין, כגון טומאה, נותר וכדומה. כי שחיטת הזבח מקדשת את לחמי התודה בקדושת הגוף.

ושנינו: **השוחט את התודה, לפני** בעזרה⁽⁷²⁾, ולחמה נמצאים חוץ לחומה, של העזרה, לא קדש את הלחם, בקדושת הגוף, הואיל ובשעת שחיטה לא היה הלחם בתוך העזרה, ונאמר בתורה [שם] "על זבח התודה חלות", ודרשינן "על" בסמוך⁽⁷³⁾.

עוד דרשו ממה שאמרה התורה "על חלות לחם חמץ יקריב", מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כששחט את הזבח היה "לחם", והוא כשקרמו פניו בתנור⁽⁷⁴⁾.

72. רש"י פסחים שם.

73. פירוש המיוחס לרש"י, והיא דעת ריש לקיש שם במסכת מנחות, וכן מפרש רש"י במסכת פסחים ועיין בתקנת עזרא.

74. גמרא ורש"י מנחות שם.

75. גירסת השיטה מקובצת.

76. כן פירשו התוס'. במשולב עם ביאור הקרן אורה.

אבל בפירוש רבינו גרשום והמיוחס לרש"י מפרשים, שרב פפא פירש את המשנה "קדש הלחם", והזריקה מביאה את הלחם לידי מעילה, ככל קדשים קלים שמועלין בהם משעת זריקה, ואם נפרש כן, מבוארת קושיית רב פפא

בפשטות: איך אמר רב גידל שזריקת פיגול אינה מביאה קדשים קלים לידי מעילה, הלא שנינו בלחמי תודה שזריקת פיגול מקדשת את הלחם ומביאתו לידי מעילה.

והתוס' מקשים על פירוש זה, מפני שהם סוברים שאין מעילה כלל בלחמי תודה, דאינם "מקדשי ה'", ואף בקרבן תודה עצמו המעילה שישנה בו, היא רק באימורין, מפני שהם נקטרים על המזבח.

וכן בארבעה לחמים הניתנין לכהן, אין מעילה, ובכל הש"ס לא מצינו שיש בהם מעילה. ועוד, שאינם יותר קדושים מחזה ושוק הניתנין לכהנים שאין בהם מעילה, ואינם אלא מקדשי כהנים ולא "קדשי ה'".

וטענתם זו, באה לאפוקי מדברי רבינו האי [רבינו מאיר?] הסובר שהיות וניתנים לכהנים ואינם נאכלים לבעלים, לכן יש בהם דין מעילה.

רב גידל אמר רב!

אישתיק! אביי שתק, ולא השיב לו.

להוציא קדשי קדשים מידי מעילה, ולהביא קדשים קלים לידי מעילה.

ומבואר מדברי רבי אבא, שאין הפיגול נקבע עד הזריקה. ואין בדברים אלו חידוש, ופשוט הוא, כמבואר, שדרשינן "כהרצאת כשר כן הרצאת פסול", ואם חשב בשעת שחיטה מחשבת שלא בזמנו, ובשעת זריקה חשב מחשבת שלא במקומו [או שלא לשמה בחטאת ופסח], אינו פיגול.

אלא, שלולא דברי רבי אבא, היינו סוברים שעד הזריקה אינו פיגול, רק לענין שהאוכלו [אף בתוך זמנו] אינו חייב כרת, אבל, מכל מקום, הוי פיגול ויש עליו "שם" פיגול. ובא רבי אבא לחדש ולומר שאינו פיגול "כלל", ולא חל עליו "שם" פיגול עד שיזרק הדם⁽⁷⁷⁾.

ולכן תירץ, שלחמי תודה נתקדשו, על אף שהקרבת נשחט במחשבת פיגול, הואיל ועדיין אין הקרבן פיגול עד הזריקה. ועל

ומספרת הגמרא: **כי אתא, כשבא אביי⁽⁷⁷⁾, לקמיה, לפני דרבי אבא, ושאל קושיה זו על רב גידל מהמשנה של לחמי תודה, אמר ליה, רב אבא: בזריקה. כלומר, יש לחלק בין הנושאים.**

הקדמה

לחמי תודה, קדושתם, קדושת הגוף היא, והיא חלה בשעת שחיטה, ובשעת שחיטה עדיין לא הוקבע הפיגול עד הזריקה, לפיכך הוקדש הלחם בשעת השחיטה. בניגוד לאיסור מעילה, שיציאתו בקדשי קדשים או הכנסתו בקדשים קלים, היא בשעת הזריקה. ואותה הזריקה הרי נעשתה בפיגול, והיא קבעה את הפיגול, הילכך סובר רב גידל שזריקה זו שנעשתה בפיגול אינה יכולה

והתוס' מוכיחים מדין חזה ושוק שאף הניתנין לכהנים אין בהם מעילה.

על כן, מפרשים התוס' שקושית רב פפא היא על דרך ההשוואה, כלומר, כשם שזריקת פיגול מביאה את הלחם לידי קדושת הגוף, למרות שהזריקה מרחקת את הקרבן מקדושתו, כמו כן, תביא לידי מעילה.

77. פירוש המיוחס לרש"י. ובספר משנת רבי יעקב מבאר שרב פפא בא לפני רבי אבא, מפני שלא מסתבר שאביי יביא קושית תלמידו לפני רבי אבא.

ולקמן מגיה "אמר ליה רב אשי לרבי אבא", כלומר, אחרי שרבי אבא תירץ "בזריקה", התווכח עמו רב אשי [הקדמון].

ולא יתכן לגרוס: אמר ליה רב אשי לרבא,

ולקמן מגיה "אמר ליה רב אשי לרבי אבא", כלומר, אחרי שרבי אבא תירץ "בזריקה", התווכח עמו רב אשי [הקדמון].

ולא יתכן לגרוס: אמר ליה רב אשי לרבא,

[ע"בבור צורה],

חידוש זה של רבי אבא דנה הגמרא. ורב אשי מוכיח מדברי עולא, שחל "שם" פיגול תיכף אחר השחיטה.

קרנן מנחה טעון ארבע עבודות: קמיצה, מתן הקומץ בכלי, הולכה למזבח, והקטרת הקומץ על האישים.

ארבע עבודות הללו מקבילות לארבעת עבודות הדם שבזבח: קמיצה כנגד שחיטה, מתן הקומץ בכלי שרת כנגד קבלת הדם, הולכה כנגד הולכה, והקטרה כנגד זריקת הדם.

דיני פיגול לכל הלכותיו נאמרו במנחות כשם שנאמרו בזבחים. והאוכל מן המנחה

המפגולת [מלבד הקומץ] חייב כרת [אם חשב בשעת עבודתה] מחשבת חוץ לזמנו. ואם חישוב בעת עבודתה מחשבת חוץ למקומו ענוש על אכילתה מלקות בלבד.

אמר ליה רב אשי לרבא: והא אמר עולא: קומץ פיגול, שפיגל בשעת קמיצה, שהעלה⁽⁷⁹⁾ לגבי מזבח, פקע פיגולו ממנו⁽⁸⁰⁾. והטעם יבואר בהמשך.

ומהלשון "פקע פיגולו" משמע, שכבר היה פיגול תיכף אחר הקמיצה אף קודם ההקטרה⁽⁸¹⁾ אלא שפקע ממנו.

וקמיצה, היינו שחיטה, היא העבודה במנחות המקבילה לשחיטה. הרי שעולא

שנחלקו האם פסול קלוש הוא, או פסול חמור. והמשך הסוגיא יתבאר לפי שתי דרכים אלו.

79. גירסת השיטה מקובצת.

80. הגמרא במסכת זבחים [מג א] מבארת דברי עולא, שפקע פיגול ממנו לענין שאם עלה לא ירד. ועוד יותר, שאף אם ירד, אם כבר משלה בו אש המזבח, יעלה. ואף שדין זה הוא בכל הזבחים [עיי' הערה 58], מכל מקום, יש חידוש בדברי עולא. כי באיברי ואימורי קרבן, שכל אבר ואבר בפני עצמו הוא מחובר [יחידה אחת], לכן, אם משלה האש במקצתו ופקע מעל המזבח, יעלה, כאילו משלה האש בכולו. וזאת בניגוד לקומץ, העשוי מקמה, ואינו מחובר, הוה אמינא שאם משלה האש במקצתו, יעלה רק אותו מקצת שמשלה בו האש, ומשמיענו עולא, שכל הקומץ יעלה, כיון שפקע ממנו "שם" פיגול.

81. קרן אורה.

אלא שנחלקו האמוראים, האם נחשב לפסול גמור. רבי אבא סובר שעד שלא הוקבע פיגולו, ואין עדיין חיוב כרת, יש עליו פסול קלוש. ולכן, מחלק, בין שחיטת התורה בפיגול, שקידש הלחם, הואיל והפסול קלוש הוא, לבין זריקת פיגול, שאז הוקבע הפיגול לחיוב כרת [ושלא במקומו איתקש לשלא בזמנו, כמבואר בכמה מקומות במסכת זבחים] ולכן אינה מביאה קדשים קלים לידי מעילה [ואינה מוציאה קדשי קדשים מידי מעילה].

ורב אשי, אינו מחלק בכך, וסובר שמשעת שחיטה או קמיצה, מאחר שיש עליו "שם" ואיסור פיגול, והאוכלו ענוש מלקות, לכן פיגול גמור הוא. לפיכך הוכיח רב אשי, מכך ששחיטת פיגול מקדשת את הלחם, מוכח, שהוא הדין שזריקת פיגול תביא קדשים קלים לידי מעילה [ותוציא קדשי קדשים מידי מעילה], לאפוקי מדברי רב גידל.

ולסיכום: לדעת האחיעזר: נחלקו האמוראים כאן האם יש איסור פיגול לפני זריקת הדם. ולדעת החזון איש, ברור שיש איסור פיגול, אלא

סובר שתיכף אחר הקמיצה או השחיטה במחשבת פיגול, חל "שם" פיגול עוד טרם ההעלאה על המזבח. וקשה על מה שאמר רבי אבא שאין ה"שם פיגול" חל עד הזריקה.

ומתצינן: **אמר ליה רבא**: האמת היא כדברי רבי אבא, שאין "שם" פיגול חל עד שעת זריקת הדם או שעת הקטרת הקומץ, [ולכן אין זריקת פיגול מביאה לידי מעילה בקדשים קלים, כדברי רב גידל, ולכן קדשו הלחם].

ומה שאמר עולא, פקע פיגולו ממנו, רצונו לומר, שפקע ממנו **איסורא דמייתי לידי פיגול**, האיסור פיגול שהיה עתיד לחול בשעת ההקטרה.

ומקשינן: אפילו אם לא נדייק מהלשון של עולא "פקע פיגולו", מכל מקום, יש להוכיח מעצם הדין ומהטעם שנתן עולא לדבריו.

והא קתני עלה (82): **אם אחרים מביא לידי פיגול הוא עצמו לא כל שכן**! ומבארת שם הגמרא, שרצונו לומר: אם אינו מתקבל, היאך מביא אחרים לידי פיגול. כלומר הקומץ הוא ה"מתיר" את המנחה [מנחות הנאכלות, אסור לאוכלן עד הקטרת הקומץ, והקומץ "מתירה" לאכילת כהנים], וכדי שיקרא פיגול, בעינן "קרבו מתיריו",

ואם נאמר שלא פקע פיגול ממנו, וכשמעלהו על גבי המזבח הריהו פיגול, אם כן, עפרא

בעלמא הוא! נמצא ש"מתיר" השיריים [שאר המנחה שנשתייר מן הקמיצה] לא קרב, ואיך הוא מביא את השיריים לידי פיגול!

מוכרח לומר, שאינו עפר בעלמא ויש עליו "שם קומץ", אלא שפקע פיגולו ממנו, [ולכן, מותר להחזירן על גבי המזבח]. אלו הם דברי עולא, בהסברת טעמו שפקע הפיגול מהקומץ.

ומדברים אלו מוכיחה הגמרא, שהפיגול חל משעת קמיצה [ובזבח משעת שחיטה], שלא כדברי רבי אבא,

כי בשלמא אם כבר חל הפיגול לפני ההעלאה למזבח, שייך לומר, שעתה עם ההעלאה "פקע" הפיגול שכבר היה לו, מסברתו של עולא, כמבואר,

אבל, אם כדברי רבי אבא, שהפיגול עדיין לא חל עד ההעלאה, אם כן, מהי הוכחת עולא שפקע הפיגול מן הקומץ, הרי עדיין אינו פיגול? ואינו עפרא בעלמא! -

ואף בלי סברת עולא, מבואר היטב למה נתפגלו השיריים: הואיל והקומץ לא נתפגל "קודם" התרת השיריים, אלא, ששעת ההקטרה שהיא שעת התרת השיריים בקרבן כשר, היא שעת הפיגול ["כהרצאת כשר כן הרצאת פסול"], ושניהם, הפיגול והיתר השיריים, חלים יחדיו. ומאחר שהוא פיגול, הילכך נתפגלו השיריים,

82. גירסת השיטה מקובצת.

דינו מקל וחומר כדרך התנאים, לכן אמרה הגמרא בסגנון זה. ומביא גירסא אחרת "והא עלה קאמר", כלומר, עולא עצמו אמר: אם אחרים וכולי".

וכתב: אף על גב שאינה ברייתא, אלא מאמר אמורא, ואין דרכה של הגמרא לומר "קתני" על דברי אמוראים, מכל מקום, כיון שעולא לומד